EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 27. 6. 2024
COM(2024) 259 final

SPRÁVA KOMISIE

EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE A EURÓPSKEJ CENTRÁLNEJ BANKE

o vykonávaní a výsledkoch programu Pericles IV na ochranu eura proti falšovaniu v roku 2023

SPRÁVA KOMISIE

EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE A EURÓPSKEJ CENTRÁLNEJ BANKE

o vykonávaní a výsledkoch programu Pericles IV na ochranu eura proti falšovaniu v roku 2023

1. Všeobecné

Program Pericles IV (ďalej len „program“) je výmenný, pomocný a školiaci program na ochranu eura proti falšovaniu. Nahrádza program Pericles 2020, ktorý prebiehal v období 2013 – 2020, a program Pericles, ktorý prebiehal v období 2002 – 2013. Program bol vytvorený **nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/840 z 20. mája 2021**[1]**. Jeho uplatňovanie sa rozšírilo na nezúčastnené členské štáty nariadením Rady (EÚ) 2021/1696 z 21. septembra 2021**[2]. Nariadením (EÚ) 2021/840 sa trvanie programu stanovuje do 31. decembra 2027. **Podľa článku 12 ods. 3 nariadenia** sa vyžaduje, aby Komisia každoročne poskytla Európskemu parlamentu a Rade informácie o výsledkoch programu. Touto výročnou správou sa plní uvedená požiadavka za rok 2023. V správe sa uvádzajú informácie o viazaní finančných prostriedkov a vykonávaní programu Pericles IV v roku 2023, ako aj o vykonávaní akcií, na ktoré boli viazané finančné prostriedky v predchádzajúcich rokoch a v predchádzajúcej generácii programu, v roku 2023.

2. Záväzky v rámci ročného pracovného programu na rok 2023

Ročný rozpočet na vykonávanie programu na rok 2023 bol stanovený vo výške 667 060 EUR a bol financovaný z rozpočtového riadku 06.030100[3] všeobecného rozpočtu Európskej únie na rok 2023. V roku 2023 dosiahli viazané finančné prostriedky výšku 666 252,15 EUR, čo predstavuje 99,88 % celkového rozpočtu. Tento program sa vykonáva spolufinancovanými akciami (grantmi) pochádzajúcimi od príslušných orgánov členských štátov a „opatreniami Komisie“ organizovanými priamo Komisiou. Celková suma viazaných prostriedkov zahŕňa aj viazané finančné prostriedky vo výške 26 328 EUR na čiastočné pokrytie ročných nákladov na používanie nástroja eGrants, plne elektronického (bezpapierového) systému riadenia grantov[4]. Popri operačnom rozpočtovom riadku sa v rozpočtovom riadku 06.010200[5] všeobecného rozpočtu Európskej únie uvoľnilo 200 000 EUR. Z tejto sumy sa 175 115,50 EUR vyčlenilo na podporné opatrenia, ako je hodnotenie programu v polovici obdobia a zostávajúca časť ročného poplatku eGrants[6]. Konkrétne sa na hodnotenie programu Pericles IV v polovici obdobia vyčlenilo 156 502,50 EUR. V článku 13 nariadenia

---

1 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/840 z 20. mája 2021, ktorým sa zriaďuje výmenný, pomocný a školiaci program na ochranu eura proti falšovaniu na obdobie rokov 2021 – 2027 (program „Pericles IV“) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 331/2014.

2 Nariadenie Rady (EÚ) 2021/1696 z 21. septembra 2021 o rozšírení uplatňovania nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/840, ktorým sa zriaďuje výmenný, pomocný a školiaci program na ochranu eura proti falšovaniu na obdobie rokov 2021 – 2027 („program Pericles IV“), na nezúčastnené členské štáty.

3 Rozpočtový riadok 06.030100: Ochrana eura proti falšovaniu.

4 Celková suma na používanie nástroja eGrants bola 44 941 EUR.

5 Rozpočtový riadok 06.010200: Podporné výdavky na ochranu eura proti falšovaniu.

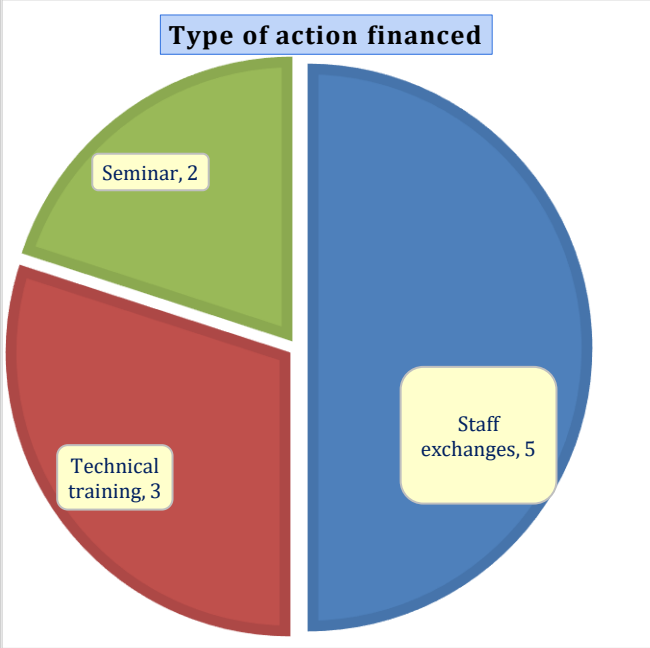
6 Zvyšných 24 884,50 EUR bolo presunutých na GR BUDG.

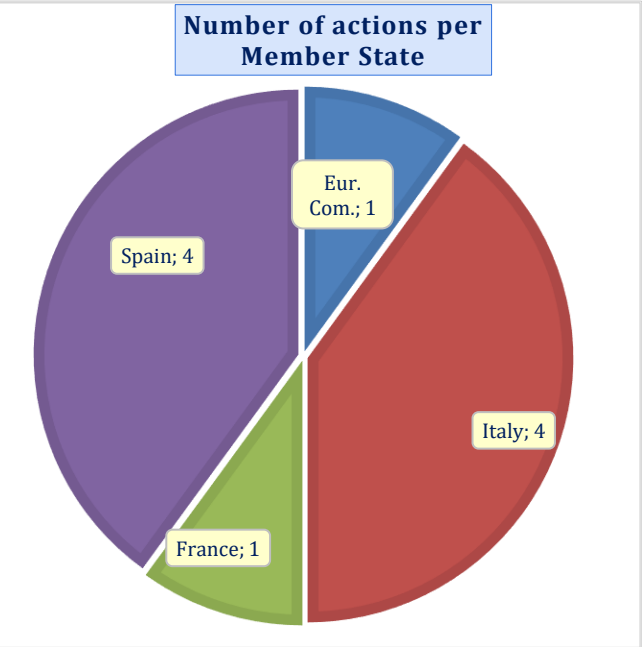
o programe Pericles IV sa uvádza, že hodnotenie v polovici obdobia programu Pericles IV sa vykoná najneskôr štyri roky po začatí vykonávania programu, čo bolo v roku 2021. V hodnotení v polovici obdobia (vzťahuje sa na obdobie 2021 – 2023) sa posúdi okrem iného dosahovanie cieľov programu podľa kritérií účinnosť, efektívnosť, relevantnosť, súdržnosť a pridaná hodnota pre EÚ.

Vykonávanie programu odrážalo záväzok členských štátov a Komisie ochraňovať euro proti falšovaniu. Diskusie o ročnej stratégii, ktoré sa konali v rámci zasadnutí expertnej skupiny proti falšovaniu eura, umožnili riešiť hlavné hrozby a viazať 99,88 % celkového rozpočtu v roku 2023. Program sa zaviazal prideliť finančné prostriedky na celkovo desať projektov[7]. Zo žiadostí od príslušných orgánov členských štátov sa celkovo vyhovelo deviatim, ktorým sa udelil grant, a takisto sa financovalo jedno opatrenie Komisie.

Opatrenie Komisie bolo vykonané v roku 2023 a jeden grant bol čiastočne vykonaný v roku 2023, zatiaľ čo zostávajúce granty sa v plnej miere vykonajú v roku 2024 a neskôr.

Graf I a graf II: Druh financovaných akcií a počet akcií v jednotlivých členských štátoch (akcie, na ktoré boli v roku 2023 viazané finančné prostriedky, pozri prílohu I)

Treba poznamenať, že Taliansko a Španielsko, dva členské štáty najviac zasiahnuté falšovaním eura, v tomto roku opäť získali granty z programu Pericles.

Akcie, na ktoré boli v roku 2023 viazané finančné prostriedky, pozostávali z piatich výmen zamestnancov, troch technických školení a dvoch seminárov. Akcie sú naplánované tak, aby sa uskutočnili v EÚ aj mimo nej, a to v závislosti od špecifických potrieb ochrany eura proti falšovaniu. Program od svojho vzniku konsolidoval svoj regionálny prístup vykonávaním akcií, na ktorých sa zúčastňujú regióny sveta, ktoré majú osobitný význam pre boj proti falšovaniu.

[7] Súhrnný prehľad akcií v rámci programu Pericles, na ktoré boli v roku 2023 viazané finančné prostriedky, sa nachádza v prílohe I.

3. Vykonávanie akcií v roku 2023[8]

Prehľad

V tomto oddiele sa analyzuje vykonávanie všetkých akcií financovaných z programu Pericles v kalendárnom roku 2023. Zahŕňa to vykonávanie akcií, na ktoré boli viazané finančné prostriedky na základe rozpočtov programu Pericles IV na roky 2021, 2022 a 2023 (šesť grantov a dve opatrenia Komisie), ako aj akcií, na ktoré boli viazané finančné prostriedky na základe predchádzajúcich rozpočtov programu Pericles 2020 (tri granty). Zdôrazňuje sa tým kontinuita programu z hľadiska jeho koncepcie a odzrkadľuje sa účinnosť programu Pericles pri ochrane eura proti falšovaniu prostredníctvom akcií vykonávaných na ročnej báze.

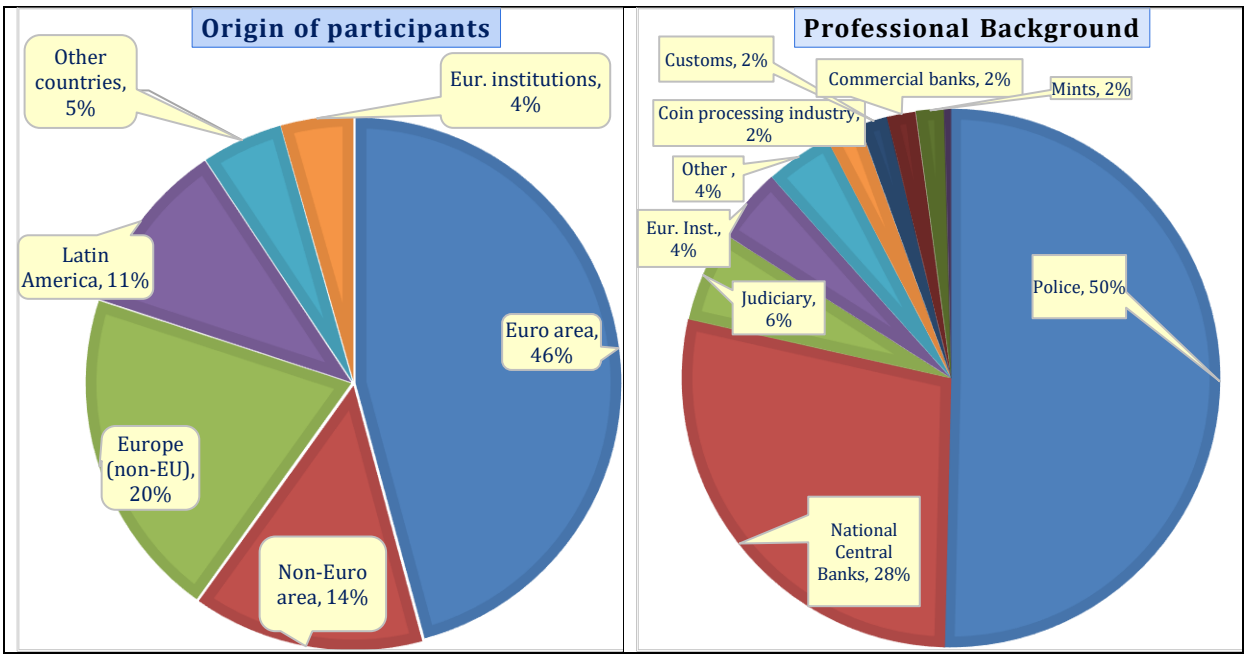
V roku 2023 sa celkovo vykonalo 13 akcií financovaných z programu Pericles vrátane:

- čiastočného vykonania jedného grantu na akciu Talianskom, na ktorý bol v roku 2023 viazané finančné prostriedky,
- vykonania šiestich grantov na akciu členskými štátmi, na ktoré boli v rokoch 2021 – 2022 viazané finančné prostriedky: tieto akcie vykonali Chorvátsko (dve akcie), Španielsko (tri akcie) a Taliansko (jedna akcia),
- vykonania troch grantov na akciu členskými štátmi, na ktoré boli v rokoch 2019 – 2020 viazané finančné prostriedky: tieto opatrenia pozostávajú z viacerých etáp (t. j. výmeny zamestnancov a seminárov) v priebehu viac ako jedného kalendárneho roka a čiastočne ich vykonali Francúzsko, Rumunsko a Taliansko,
- vykonania troch opatrení obstaraných Komisiou (na jedno boli viazané finančné prostriedky v roku 2023).

Uvedené akcie pozostávajú zo siedmich výmen zamestnancov, dvoch konferencií a štyroch technických školení (pozri aj oddiel 2). Na uvedených akciách sa podľa odhadu zúčastnilo 526 expertov.

[8] Súhrnný prehľad akcií v rámci programu Pericles, ktoré sa vykonali v roku 2023, sa nachádza v prílohe II.

Graf III a graf IV: Pôvod účastníkov a odborné skúsenosti účastníkov (akcie vykonané v roku 2023, pozri prílohu II)[9]

Pokiaľ ide o pôvod, účastníci pochádzali z 54 krajín. Väčšinu (80 %) tvoria účastníci z Európy: 46 % pochádzalo z členských štátov eurozóny, zatiaľ čo na členské štáty mimo eurozóny pripadá 14 % a krajiny mimo EÚ v Európe predstavujú 20 %; 11 % účastníkov pochádzalo z Latinskej Ameriky. A nakoniec 4 % účastníkov zastupujú európske inštitúcie, 1 % pochádza z Afriky a Blízkeho východu a 5 % z iných regiónov.

Pokiaľ ide o odborné skúsenosti účastníkov, členovia policajných zborov predstavovali 50 % celkového počtu účastníkov. Toto výrazné zastúpenie možno pripísať tomu, že policajné orgány sú v prvej línii v boji proti falšovaniu eura a zamestnanci polície zahŕňajú vyšetrovateľov aj technických pracovníkov. Ostatné kategórie účastníkov tvorili spolu 50 % celkového počtu, pričom experti z národných centrálnych bánk predstavovali 28 %, a tvorili tak druhú najväčšiu skupinu účastníkov. Podobne ako v roku 2022 sa aj v roku 2023 niekoľko akcií zameralo na účasť centrálnych bánk. Významná bola aj účasť členov súdnictva (6 %), európskych inštitúcií (4 %), mincovní (2 %) a colných úradov (< 2 %), čo odrážalo celú škálu profesionálnych skúseností účastníkov. Vykonávanie opatrenia Komisie „Piate zasadnutie Platformy 1210“ nakoniec viedlo po piaty rok k vysokej účasti zástupcov z odvetvia zariadení na triedenie mincí (2 %), čo naďalej potvrdzuje, že súkromný sektor je významnou zainteresovanou stranou v boji proti falšovaniu. Výsledkom toho je, že vykonávanie programu spĺňa nadnárodný a multidisciplinárny rozmer programu vyžadovaný v nariadení (EÚ) 2021/840, a to s vysokým stupňom diverzifikácie.

[9] Všetky údaje sa týkajú akcií financovaných na základe programu Pericles IV, ako aj akcií financovaných na základe programu Pericles 2020.

Prehľad vykonávania v roku 2023

V rámci programu sa v roku 2023 podarilo udržať a ešte viac prehĺbiť regionálnu spoluprácu v juhovýchodnej Európe a Latinskej Amerike:

- V roku 2023 sa vykonalo viacero akcií programu Pericles, ktoré sa zameriavali na podporu a udržanie intenzívnej spolupráce medzi príslušnými vnútroštátnymi orgánmi v juhovýchodnej Európe. To zahŕňalo dve akcie (výmeny zamestnancov), ktoré zorganizoval taliansky orgán Comando Carabinieri Antifalsificazione Monetaria (CCAFM), konferencie organizované orgánom Guardia di Finanza (GDF) a rumunskou políciou (GIRP), ako aj piatu konferenciu balkánskej siete na ochranu eura, ktorú zorganizovala Chorvátska národná banka a ktorej cieľom je podporiť užšiu spoluprácu medzi krajinami juhovýchodnej Európy. Okrem toho sa v rámci opatrenia Komisie „Odborná príprava na ochranu eura proti falšovaniu“ v Kišiňove (Moldavsko) stretli účastníci z hlavných príslušných orgánov zapojených do ochrany mien (vrátane eura) proti falšovaniu v Moldavsku: polícia/ministerstvo vnútra, národná banka, súdnictvo a colná správa.
- Španielsky orgán Brigada de Investigación del Banco de España (BIBE) zorganizoval kurz odbornej prípravy v oblasti falšovania meny pre odborníkov z krajín Latinskej Ameriky, na ktorom sa stretli orgány z 15 latinskoamerických krajín v Bogote, Kolumbia. Akciou sa podporili opatrenia na ochranu eura proti falšovaniu v krajinách Latinskej Ameriky, ktoré sú na to potenciálne náchylné Týmto akciami sa takisto podporilo zriadenie a fungovanie národných centrálnych úradov pre boj proti falšovaniu mien v zúčastnených krajinách. Na základe predchádzajúcej odbornej prípravy rovnakého formátu Argentína takýto národný centrálny úrad zriadila.

Vykonávanie programu v roku 2023 charakterizovali aj akcie zamerané na aktuálny vývoj v oblasti boja proti falšovaniu peňazí:

- Prioritou, ktorej sa venovalo niekoľko akcií, bol boj proti kvalitným triedam falzifikátov, vykonávanie nariadenia (EÚ) č. 1210/2010 a manipulácia s euromincami nevhodnými do obehu. Medzi akcie s týmto zameraním patrila odborná príprava pre technických expertov zameraná na analýzu falšovaných mincí, ktorú zorganizovala španielska banka Banco de España, ako aj piate zasadnutie Platformy 1210, ktoré bolo zorganizované ako opatrenie Komisie a na ktorom sa stretli zainteresované strany z odvetvia zariadení na triedenie mincí a národných analytických centier zaoberajúcich sa mincami. V roku 2023 bola dokončená aj štúdia „Nanoguard 3, vývoj a industrializácia vysoko zabezpečených mincí“. Táto štúdia, do ktorej sa zapojila mincovňa z Rakúska, Francúzska a Nemecka a ktorej hlavným propagátorom je Monnaie de Paris (Parížska mincovňa), je ďalším krokom k posilneniu ochranných prvkov euromincí.
- Viaceré akcie sa zaoberali hrozbou internetu/darknetu v oblasti falšovania eura vrátane dostupnosti bankoviek s pozmeneným dizajnom. Jedným z hlavných tematických okruhov počas výmen zamestnancov a technických odborných príprav, ako je „výmena zamestnancov o vyšetrovacích technikách proti falšovaniu meny (SEITACC-2)“ talianskeho orgánu CCAFM a „kurz odbornej prípravy v oblasti falšovania meny pre odborníkov z krajín Latinskej Ameriky 2023“ španielskeho orgánu BIBE, bolo šírenie falzifikátov na darknete/internete.

Obstaraná „štúdia o filmových peniazoch, rekvizitách a iných bankovkách s pozmeneným dizajnom“ mala všeobecný cieľ doplniť a ďalej rozvíjať zistenia analýz, ktoré doteraz vykonala Európska komisia, ECB a Europol. Úplne zmapovala výrobu, distribúciu a vstup filmových peňazí, rekvizít a iných bankoviek s pozmeneným dizajnom do obehu v EÚ a medzinárodnom kontexte. V štúdii sa pritom analyzovali európske a vnútroštátne prístupy členských štátov a tretích krajín zamerané na presadzovanie práva a justičné prístupy k tomuto javu. Mala za cieľ podporiť spoločný prístup na úrovni EÚ k boju proti tejto hrozbe.

4. Monitorovanie kvantitatívnych a kvalitatívnych ukazovateľov

V článku 12 ods. 3 nariadenia (EÚ) 2021/840 sa uvádza, že v tejto správe by sa mali zohľadniť kvantitatívne a kvalitatívne ukazovatele programu „Pericles IV“. Ročné údaje k týmto ukazovateľom sú takéto:

1. **Počet zistených falošných eur (bankovky: 476 000 v roku 2023/mince: 414 406 v roku 2023):** Cieľom tohto ukazovateľa je udržiavať počet zistených falošných eur (bankoviek a mincí) pod kontrolou v rozsahu ± 5 % v porovnaní s priemerom za roky 2014 – 2020 (671 000/174 112). V porovnaní s cieľom je počet falošných bankoviek je nižší a počet mincí vyšší. Treba však poznamenať, že súvislosť medzi programom a týmito ukazovateľmi je len nepriama, pretože pri vývoji ukazovateľov zohrávajú dôležitú úlohu rôzne externé faktory. Tieto vonkajšie faktory zahŕňajú priebeh policajných vyšetrovaní a objem výroby falzifikátov.
2. **Počet zlikvidovaných nelegálnych dielní (deväť v roku 2023):** Cieľom z hľadiska počtu zlikvidovaných nelegálnych dielní je udržiavať tento počet pod kontrolou v priemere na úrovni ± 10 % v porovnaní s rokom 2019 (22). Počet zlikvidovaných nelegálnych dielní v roku 2023 je nižší, než bol cieľ. Ako bolo vysvetlené v rámci ukazovateľa 1, súvislosť medzi programom a týmto ukazovateľom je len nepriama, pretože pri vývoji ukazovateľov zohrávajú dôležitú úlohu rôzne externé faktory.
3. **Počet jednotlivých príslušných orgánov žiadajúcich o účasť na programe (osem v roku 2023):** Cieľom tohto ukazovateľa je merať záujem príslušných vnútroštátnych orgánov o účasť na programe. Cieľ pre rok 2024 je 12 a cieľ pre rok 2027 je 24. To, že počet jednotlivých žiadateľov dosiahol v treťom roku vykonávania 70 % míľnika pre rok 2024, je v súlade s očakávaniami.
4. **Miera spokojnosti účastníkov akcií financovaných z programu (98,97 % v roku 2023):** Týmto ukazovateľom sa meria kvalita školení podľa toho, ako ju vnímajú ich účastníci. Cieľom je hodnota 75 %. Miera pozitívnej spätnej väzby je výrazne vyššia ako tento cieľ.
5. **Spätná väzba od účastníkov, ktorí sa už zúčastnili na predchádzajúcich akciách programu Pericles, o vplyve programu na ich činnosti v oblasti ochrany eura proti falšovaniu (98,31 % v roku 2023):** Týmto ukazovateľom sa meria udržateľnosť akcií programu. Cieľom je hodnota 75 %. Percentuálna hodnota pozitívnej spätnej väzby je výrazne vyššia ako tento cieľ.

5. Závery a ďalšie kroky

Program Pericles IV je rovnako ako jeho predchodca naďalej dôležitým a účinným nástrojom v boji proti falšovaniu. Program tvorí základ na podporu štúdií, udržiavanie a rozvíjanie spolupráce a výmenu najlepších postupov medzi všetkými aktérmi zapojenými do boja proti falšovaniu eura. To podporuje aj skutočnosť, že v roku 2023 bolo viazaných 99,88 % celkového rozpočtu, čo odzrkadľuje záujem členských štátov o program.

Komisia o výsledkoch akcií podporovaných v rámci programu pravidelne informuje expertov z expertnej skupiny proti falšovaniu eura (ECEG). V roku 2023 sa uskutočnili tri zasadnutia uvedenej skupiny. Program vykazuje vysoký stupeň konzistentnosti a komplementarity s inými relevantnými programami a akciami na úrovni Únie, lebo je výlučne určený na ochranu eura prevenciou proti špecifickej forme trestnej činnosti a bojom proti nej, a to falšovaniu eura. Táto komplementarita je zrejmá v súvislosti s nástrojom ***technickej pomoci a výmeny informácií (TAIEX)*** GR NEAR, ktorý sa najčastejšie využíva na podporu prístupových rokovaní, aj s Fondom pre vnútornú bezpečnosť – polícia[10] GR HOME, ktorý sa týka predchádzania trestnej činnosti a boja proti nej vo všeobecnosti. V nadväznosti na zaradenie falšovania a pozmeňovania peňazí medzi priority operatívneho akčného plánu platformy EMPACT[11] sa Komisia úzko koordinuje s vedúcim subjektom platformy EMPACT s cieľom dosiahnuť čo najvyššiu mieru komplementarity medzi týmito dvomi zdrojmi financovania.

Na základe výsledkov vykonávania programu a neustálych analýz vznikajúcich hrozieb, o ktorých diskutovala expertná skupina proti falšovaniu eura, sú prioritami na rok 2024[12]:

- podpora činností zameraných na zlepšenie spolupráce medzi tými členskými štátmi, ktoré sú mimoriadne zasiahnuté výrobou a distribúciou falzifikátov,
- podpora užšej spolupráce s orgánmi tretích krajín, v ktorých existuje podozrenie alebo dôkaz o výrobe falšovaných eur;
- zachovanie efektívneho rámca na ochranu eura v juhovýchodnej Európe,
- nové témy:
    - distribúcia falzifikátov a komponentov vysokej kvality na darknete a „filmových peňazí“ a „rekvizít“ online (vrátane bankoviek s pozmeneným dizajnom),
    - podpora zriadenia/posilnenia národných úradov pre koordináciu,
    - euromince: boj proti kvalitným triedam falzifikátov, vykonávanie nariadenia (EÚ) č. 1210/2010 a manipulácia s euromincami nevhodnými do obehu.

---

[10] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 513/2014 zo 16. apríla 2014, ktorým sa ako súčasť Fondu pre vnútornú bezpečnosť zriaďuje nástroj pre finančnú podporu v oblasti policajnej spolupráce, predchádzania trestnej činnosti, boja proti trestnej činnosti a krízového riadenia a ktorým sa zrušuje rozhodnutie Rady 2007/125/SVV (Ú. v. EÚ L 150, 20.5.2014, s. 93).

[11] EMPACT (Európska multidisciplinárna platforma proti hrozbám trestnej činnosti) je bezpečnostná iniciatíva podporovaná členskými štátmi EÚ, ktorej cieľom je identifikovať, uprednostniť a riešiť hrozby, ktoré predstavuje organizovaná a závažná medzinárodná trestná činnosť. V roku 2021 sa platforma EMPACT stala trvalým nástrojom, ako sa stanovuje v záveroch Rady o trvalom pokračovaní cyklu politík EÚ na boj proti organizovanej a závažnej medzinárodnej trestnej činnosti. Bulharsko je členským štátom, ktorý je vedúcim subjektom pre prioritu platformy EMPACT týkajúcej sa „trestnej činnosti v oblasti duševného vlastníctva, falšovania tovaru a mien“.

[12] Priority programu na rok 2024 sú podstatnou súčasťou ročného pracovného programu, ktorý tvorí prílohu k rozhodnutiu Komisie z 30. januára 2024 o financovaní programu Pericles IV a prijatí ročného pracovného programu na rok 2024 [C(2024) 474 final].